



05.01.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö

11. 02. 2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

no. / /

lukiontuntijako@minedu.fi

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö OKM/85/040/2012 / 10.01.2014

Lausunto Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelevalle työryhmälle

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto toteaa Lukiokoulutuksen yleisiä valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa valmistelevalle työryhmälle ehdotuksista seuraavaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannon ja sen antamien kehittämisen suuntaviivojen mukaisesti työryhmän tuli lähteä siitä, että yleissivistyksen vahvistamiseksi lukio-opinnoissa tavoitellaan tietojen ja taitojen lisäksi tulevaisuuden oppimistaitoja ja lisätään kokonaisuuksien hallintaa vahvistavaa opetusta sekä kehitetään lukiokoulutukseen yhteisöllisempi ja osallistavampi toimintakulttuuri. Samoin lähtökohdaksi ilmoitettiin, että lukiokoulutuksen on mahdollistettava joustavampien opintopolkujen rakentaminen myös muiden koulumuotojen opetustarjontaa hyödyntäen ja että ehdotusten tulee vahvistaa erityisesti koulutuksellista tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta koko maan alueella.

Toimeksiannon perusteella olisi ollut luontevaa, että – vaikka Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan ylioppilastutkintoa ja ammatillisia tutkintoja kehitetään erillisinä tutkintoina lisäten joustavia mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnosta yli tutkintorajojen – joitakin osin olisi syvällisemmin pohdittu lukiokoulutusta osana toisen asteen koulutuksen kokonaisuutta. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi eettinen kasvatus ja uskontokasvatus, joissa on päädytty toisen asteen koulutuksen yleissivistävässä ja ammatillisessa palkissa hyvin erilaisiin ratkaisuihin.

Myös yleissivistyksen ja ammattisivistyksen yhä enemmän päällekkäin menevien alueiden problematiikkaa olisi voitu pohtia. Keskustelua



05.01.2014

lukiokoulutuksesta on käyty unohtaan välillä kokonaan toinen puoli nuorisoikäluokasta niissäkin asioissa, kun siihen ei olisi ollut aihetta.

Työryhmän ehdotuksen tavoitteena on yleissivistyksen vahvistaminen. Työryhmä toteaa, että opiskelijoilla tulisi olla jatko-opintojen ja työelämän kannalta tarvittavat tiedot ja taidot. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto muistuttaa, että lukiotutkinnon suorittaminen on välivaihe seuraavan koulutusasteen opintoihin ja tutkintoja ja opintopolkuja tulee tarkastella kokonaisuutena. Syvälinen suuntautuminen ja liian suuri mahdollisuus perinteisten yleissivistäviin aineiden poisvalintaan jo lukiossa kaventaa yleissivistystä. Se myös rajoittaa opiskelijan todellisia opintopolkuvaihtoehtoja seuraavalla kouluasteella. Liian suuri valinnaisten lukio-opintojen määrä heikentää myös lukiokoulutuksen saavutettavuutta, koska pienissä lukioissa valinnaisuuden korostuminen toisi epävakautta opettajanvirkojen ylläpitämiseen ja opetuksen tarjontaan. Lukioverkon harvenemisen kiihtymisellä olisi seurannaisvaikutuksia myös kuntien mahdollisuuksiin ylläpitää yläkouluja, koska pienillä lukioilla ja pienillä yläkouluilla on paljon yhteisiä opettajia. Siksi lukion tuntijako tulisi rakentaa C-vaihtoehtoon pohjalle.

Tulevista yhteiskunnan kehityksen muutoksista työryhmä mainitsee etenkin tietoteknisen kehityksen ammattirakenteita ja osaamistarpeita muuttavat vaikutukset. Asetusesityksessä korostetaan opiskelijan jatko-opinto-, työelämä- ja yhteiskuntavalmiuksien kehittämistä. Nämä ovat keskeisiä ja tärkeitä huomioita ja korostuksia, mutta ne koskevat yhtälailla ammatillista koulutusta ja niihin liittyviä strategioita sekä kansallista ja paikallista infrastruktuuria tulisi kehittää ajatellen koko ikäluokkaa. Ammatillisissa oppilaitoksissa saatujen hyvien kokemusten työelämäyhteistyöstä tulee johtaa myös lukioiden työelämäyhteyksien ponnekkaaseen kehittämiseen.

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on vahvasti kehittämässä kaikkien nuorten elämänhallinnan parantamiseen liittyviä interventioita. Se kannattaa katsomusaineiden (uskonto/elämänkatsomustieto) säilyttämistä lukiossa pakollisena oppiaineena, sillä se toteuttaa työryhmän ajatusta, että "koulutus tukee opiskelijan eettisen pohdinnan kehittymistä" (s.41). Tässäkin toisen asteen koulutusta pitäisi kuitenkin tarkastella myös kokonaisuutena. Keskustelussa näiden aineiden merkityksestä elämänhallinnan kannalta ja



05.01.2014

opetussuunnitelmaohjauksessa näyttää unohtuneen, että toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa etiikan opinnot ovat valinnaisia opintoja.

Suomen mielenterveysseuran työryhmälle esittämä kannanotto, jonka mukaan ”lukio-opiskelun rakenteessa tulee vahvistaa kaikille yhteisenä opiskeluna nuoren elämäntaitoja tukevaa opiskelusisältöä, kuten itsetunnon vahvistamista, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojen harjoittelua sekä haastavista elämäntilanteista selviytymisen tukemista samoin kuin kykyä hakea apua”, sopii mitä suurimmassa määrin ohjenuoraksi koko ikäluokan opiskeluun. Yhteiskunnallinen ja koulutuspoliittinen keskustelu merkittäviä kansallisia reformeja tehtäessä pitäisi laajentaa koskemaan koko koulutusjärjestelmää. Vähintään toimintaympäristökuvauksessa pitäisi kansainvälisen vertailun lisäksi vertailla samanikäisten koulutukseen liittyviä tärkeitä ratkaisuja samalla kouluasteella kotimaassa ja käydä koulutuspoliittinen keskustelu tästä kokonaisuudesta.

Yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta vastaavana viranomaisena Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto korostaa, että yhteiskunnan turvallisuuteen ja kriisinhallintaan liittyvien asioiden opettamisen tulee sisältyä lukion opetussuunnitelman valtakunnallisiin perusteisiin.

Jotkut kehittämiskohteet ovat yleisinä tavoitekuvausina ja retorisinä kysymyksinä sisältyneet koulutuspoliittiseen keskusteluun liian kauan ilman merkittäviä tuloksia. Nyt tulisi saada uskottavuutta esityksen tavoitteelle: ”Lukiokoulutuksen olisi mahdollistettava entistä paremmin joustavampien opintopolkujen rakentaminen osaamisen laajentamisessa ja syventämisessä myös muiden koulutuksen järjestäjien, koulutusmuotojen ja –asteiden opetustarjontaa hyödyntäen.” (s. 31) Opetussuunnitelman perusteiden laatimisessa tämä tavoite olisi pantava nykyistä paremmin täytäntöön. Tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttö oppimisessa ja oppimisympäristön rakentaminen oppimista tukevaksi on yksi alue, jossa yleissivistyksen ja ammattisivistyksen tiukalla erillään pitämisellä vain tuhlaataan resursseja ja mahdollisuuksia. Oppilaitoksille lailla säädettyyn yhteistyövelvoitteeseen tulee suhtautua vakavasti. Yhdistelmätutkintojen suorittaminen tulee olla mahdollista sitä haluaville ja sen suorittaminen tulee ottaa opiskelijoiden yhteisvalinnassa myönteisenä tekijänä huomioon. Opinto-ohjausta on tehostettava ja opinto-ohjauksen tulee tukea em. tavoitteiden mukaisesti joustavampien opintopolkujen rakentamista.



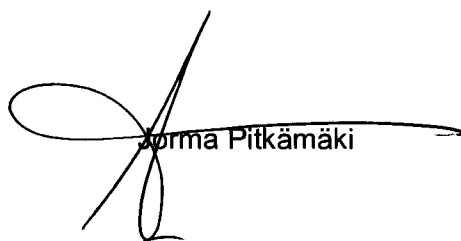
05.01.2014

Käytännössä opetushenkilöstön kehittämispotentiaalia hukataan myös vuosikymmeniä jatkuneella kiistalla yleissivistävän koulutuksen opettajien palkkausjärjestelmästä. Kokonaistyöaikajärjestelmään siirtyminen lisäisi hetkessä kehittämistyön mahdollisuuksia. On toivottavaa, että työryhmän esitykset yhteisistä opintokokonaisuuksista, lukion ainejakaisuutta eheyttävistä teemaopinnoista jne. houkuttelisivat työmarkkinaosapuolia viimein näkemään opettajien palkkausjärjestelmän uudistamisen välttämättömyyden.

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen liittyvän kehittämistehtävänsä mukaisesti Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto korostaa, että sukupuolten tasa-arvon edistäminen on mainittava lukiokoulutuksen valtakunnallisena tavoitteena erikseen. Tämän näkökulman tulee olla vahvasti esillä myös lukion opetussuunnitelman perusteita laadittaessa. Koulutuksen arviointineuvoston ja Valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan työryhmälle esittämät kannanotot tukevat sukupuolinäkökulman huomioon ottamista lukio-opetuksessa.

Työryhmän esitykset – samoin kuin edellä esitetyt asiat – eivät toteudu optimaalisella tavalla ilman opetushenkilöstön täydennyskoulutusta. Aluehallintovirastoilla on kokemukseen perustuvaa osaamista reformien – kuten opetussuunnitelmauudistusten - täytäntöönpanosta verkostomaisella yhteistyöllä eri osajien ja toimijoiden kanssa.

Ylijohtaja



Jorma Pitkämäki

Ma. johtaja



Tuomo Laitila